

# Väljä kaavoitus edistäisi ihmisten terveyttä

HS MieliPide 17.4.2015 2:00

Ensio Laaksonen

Hannu Katajamäki ja Jukka Heikkinen tyrmäsivät mielipidekirjoituksissaan (HS 12. 4.) perustellusti Helsingin metropolialueen ja muutaman muun suurehkon keskittymän sumputtamisen. Molemmat löysivät päinvastaiselle kehitykselle selkeitä taloudellisia perusteita.

**Kaupunkisuunnittelun tiivistämismafia unohtaa laskelmissaan ja muissa arvioissaan tyystin ihmisen. Eikö suomalaisen perheen pidä olla kaavoituksen keskipisteessä?**

**Perhe on asiakas, jonka tarpeita ollaan tyydyttämässä.**

**Kun otamme ihmisen huomioon kokonaisvaltaisesti, huomaamme, että nykyaavoituksen suuntaukset unohtavat terveyden, psyyken ja biologian.**

**Väestön sosiaalinen pääoma edistää kansanterveyttä. Alueilla, joissa on muita enemmän sosiaalista pääomaa, yhteisöllisyyttä, kulttuuriharrastuksia ja talkooaktiivisuutta, eletään jopa useita vuosia pitempään kuin muualla – ja terveempinä. Tästä on tutkittua tietoa esimerkiksi Suomesta, Ruotsista ja Yhdysvalloista.**

**Kaavoituksessa tämä tarkoittaa väljiä, naapuriystävällisiä pihoja.**

**Erilaiset allergiat ovat yleistyneet paljon. Siedätyshoidot ovat osoittautuneet niitä hoidettaessa tehokkaiksi. Professorit Ilkka Hanski ja Tari Haahtela ovat ryhmineen tutkineet, miten ihmisten vähäiset kontaktit monipuolisen luonnon kanssa vaikuttavat iholla viihtyvien hyötybakteerien valikoimaan ja ihmisten allergeeniherkkyyteen. Jos nuorten asuinympäristössä oli paljon metsää ja maatalousmaata, heidän ihollaan oli laajempi bakteerivalikoima kuin nuorilla, joiden kodin läheisyydessä oli enemmän rakennettua ympäristöä.**

**Kun nämä tiedot siirtää kaavoitukseen, huomaamme tarvitsevämme suuria pihoja, joissa on isoja, lähes luonnontilaisia alueita tuottamassa bakteerivalikoimaa.**

**Käännetään kaavoitussuunnittelu kohti ihmistä: silloin viihdymme paremmin ja pysymme terveempinä.**

**Tämä voidaan havaita myönteisellä tavalla myös yhteiskunnan talousarvioissa.**

Ensio Laaksonen

diplomi-insinööri, Vantaa

**AIVAN** Juuri näitä arvoja – väljyys ja luonnonläheisyys - olen useissa asukasilloissa yrittänyt tuoda esiin. Martinlaakso luotiin alunperin luonnonläheiseksi, väljästi rakennetuksi, oman ominaisilmeen omaavaksi kerrostalovaltaiseksi lähiöksi. Jo tässä vaiheessa Martinlaakson radan itäpuolen massiiviset rakennukset ovat pilanneet alueen edellä kuvatun maineen. Tornitalo sekä vinofasadiset hyvin tummasävyiset rakennukset Kivivuorentien varrella eivät yksinkertaisesti kuulu Martinlaakson kaltaisen lähiön ilmeeseen.

Yllä olevan lisäksi liika tiivistäminen myös slummiuttaa alueen. Näin on käymässä Martinlaakson ”keskusta-alueelle” purettavan Laajavuoren koulun sekä Martinkeskuksen alueelle. Itse Martinkeskus on monesta eri syystä suojeltava kohde. Valitettavasti Martinkeskuksen omistussuhteita hallinnoi valtaosin HOK-Elanto, jonka ylivaltaan eivät Martinkeskuksen pienosakkaat ole pystyneet mitenkään vaikuttamaan.

## VANTAAN SANOMAT

10.4.2015 - 14.35

[Puheenaihe](#)

### Selvitys: Nämä Vantaan ostarit pitää säilyttää

(<http://www.vantaansanomat.fi/artikkeli/278661-selvitys-nama-vantaan-ostarit-pitaa-sailyttaa#comment-294679>)

Kaupunkisuunnittelulautakunta käsittelee ensi maanantaina selvitystä, joka koskee Vantaan vanhojen ostoskeskusten tulevia mahdollisia käyttötarkoituksia.

Vantaalla on 27 vuosina 1961–1986 rakennettua ostaria, joista vain osa on enää merkittäviä kaupunkikuvan, kulttuurihistorian tai palvelurakenteen kannalta.

Kaupunkisuunnittelun tekemä selvitys osoittaa, että Kaivokselan ostoskeskus, Rajatorpan ostoskeskus, Myyrinpuhos, Kuohukuja 1, Hiekkaharjun ostoskeskus, Koivutori, Korsontie 7, Mikkolan ostoskeskus ja Kuulakuja 5 ovat ostareita, joiden säilymistä tulisi tukea.

Vain osa ostoskeskuksista on enää merkittäviä kaupunkikuvan, kulttuurihistorian tai palvelurakenteen kannalta.”

**Kehitettäviä** ostoskeskuksia puolestaan ovat Pähkinärinteen ostoskeskus, Vantaanpuiston ostoskeskus, **Martinkeskus**, Vantaanlaakson ostoskeskus, Ristipuron ostoskeskus, Rautkallionkatu 3, Rekolantie 53, Merikotkantie 1, Hakunilan ostoskeskus, Heporinne 2A ja Oritie 1A.

Uudistettavilla ostareilla ei ole enää paikallishistoriallista, rakennushistoriallista tai kaupunkirakenteellista merkitystä. Myös niiden merkitys osana palveluverkkoa on kadonnut.

Selvityksen mukaan uudistettavia ostareita olisivat Laajavuorentie 8, Peltolantie 2, Tikkuraitti 17, Simonkallion ostoskeskus, Liiketalo Vakula, Korsonpolku 4, Korsontie 14, Suunnistajankuja 2.

**Nyt tehtyä** selvitystä on tarkoitus käyttää tukena erilaisia vaihtoehtoja tutkittaessa. Kaikkien kohteiden tulevat käyttötarkoitukset ratkaistaan tarkemmin vasta asemakaavatyön yhteydessä. Selvitystyöhön ovat osallistuneet kaupunkisuunnittelu, yrityspalvelut, rakennusvalvonta ja kaupunginmuseo.

Näin todetaan Martinkeskuksesta mm. Vantaan Kaupunginmuseon rakennusperintödokumentissa 7.2.2014: ([Martinlaakson\\_rakennusperinto\\_Kaupunginmuseo\\_07022014\\_doc97331\\_Liite3\\_.pdf](#))

## Martinkeskus:

Päiväty 1970, Arkkitehti: Erkki Karvinen

### Rakennushistorialliset arvot:

*Erittäin tyyppilinen ja onnistunut oman rakennusaikansa tämän rakennustyyppin edustaja, niin materiaaleiltaan, massoitteiltaan kuin julkisivujen käsittelyltäänkin. Puolustaa myös paikkaansa kaupunkisuunnittelullisesti, merkittävä julkinen rakennus aluerakennuskohteen sisällä.*

### Historialliset arvot:

*Ilmentää hyvin aikakautensa kauppakeskus- / ostoskeskusrakentamista. On mahdollista sovittaa myös uusiin tarpeisiin.*

### Säilyneisyysarvot:

*On säilyttänyt erittäin hyvin alkuperäisiä ominaispiirteitään. Keskusaulan avoimuus on jonkin verran kärsinyt myöhemmistä muutoksista. Alkuperäinen toiminta sisältäen liiketiloja on jatkunut tähän päivään.*

### Rakennustaiteelliset, esteettiset ja visuaaliset arvot:

Kohteen on suunnitellut kokenut arkkitehti Erkki Karvinen, joka suunnitteli pääkaupunkiseudulle monia ostoskeskuksia. *Ostoskeskuksessa on toteutettu komeita arkkitehtonisia aiheita. Se on kuitenkin kokonaisuutena hieman epätasainen. Erityisesti mainitsemisen arvoista on korkea keskusaula, jonka päädyissä ja eteläsivulla on suuret yläikkunat, joista osassa on värillistä lasia.*

### Ympäristölliset ja maisemalliset arvot:

*Paikallisesti merkittävä, kaupunkikuvallista arvoa sisältävä rakennus. Sopii hyvin ympäristöönsä. Aluerakentamiskohteen luonteenomainen osa. Rakennettiin aluerakentamisen aikaisessa vaiheessa Rak.tsto Viljo A. Kyllösen urakoimana.*

Martinkeskus sijoittuu liikerakennusten historiassa varhaisten ostoskeskusten jälkeiseen vaiheeseen – liikerakennuksiin, jotka syntyivät palvelemaan laajempaa aluetta, kun aluerakentamisen yhteydessä rakennetut ostarit (suunniteltu tulevan metroradan varrelle). Martinkeskus voidaan lukea varhaiseksi kauppakeskukseksi.

*Kauppakeskuksena Martinkeskus oli Suomen yksi ensimmäisistä ja suurimmista kauppakeskuksista. Eräiden lähteiden mukaan valmistuessaan myös pohjoismaiden suurin ostoskeskus – tämä on oma lisäykseni.*

Se poikkeaa Vantaalla muista ostoskeskuksista. Varhaisempi esimerkki kauppakeskuksesta löytyy Tapiolasta – Aarne Ervin Heikintori. Heikintoria leimasi kuitenkin vielä modernismin pyrkimys avoimiin rakenteisiin, josta kertoo lasi-ikkunoiden käyttö myös ulkoseinissä, jolloin koko alakerta on läpinäkyvää, avointa tilaa.

Martinkeskuksessa julkisivut ovat umpinaiset, jolloin sisätilan merkitys itsenäisenä elementtinä kasvaa. Yhteys ulkomaailmaan tapahtuu ylhäällä sijaitsevan ikkunarivistön välityksellä, josta onkin tullut määrittävä elementti kauppakeskukselle. Ikkunalistaa on korostettu osittain värillisillä ikkunoilla, jotka ovat satunnaisesti järjesteltyjä.

- Paradigman muutos suunnittelussa, joka konkreettisesti näkyy betoniarkkitehtuurin lisääntymisenä, ikkunaukkojen pienenemisenä, massoittelemisenä, jakautumisena eri kokoihin rakennusosiin. Avoimesta rakennustavasta irrottautuminen liittyy myös tiiviin kaupunkirakenteen arvostamiseen ns. kompaktikaupunki-ideologiaan.

*Kaupunginmuseon näkemyksen mukaan rakennusta ei tulisi purkaa; se sisältää monen tasoisia arvoja, joita tulisi vaalia ja joiden menettäminen olisi erittäin valitettavaa erityisesti kaupunginosan kannalta. Ostoskeskus on osa alueen identiteettiä. Se kertoo historiasta ja ajan hengestä. Nämä ovat arvoja, joita on nostettu esiin myös Vantaan arkkitehtuuristrategiassa. (Kommentti 23.10.2009)*



Tässä pari kuvaa, jotka kuvaavat hyvin kahden ostoskeskuksen näkymiä (kuvat otettu samana päivänä 18.3.2012): Vasemmalla Martinkeskus. Aula on siisti, valoisa ja tilava. Mikä tässä on vikana? Miksi tällainen pitäisi purkaa? Oikealla uusi ostari. Synkkä, luotaantyyntävä ja ahtaanoloinen. Liukuportaat vievät valtaosan aulatilasta.

Miten Vantaan kaupunkisuunnittelu on aikonut toteuttaa Martinlaakson radan länsipuolen asukkaiden lähipalvelut (huomioiden myös vanhukset ja eri tavoin liikuntaesteiset), jos/kun Martinkeskus puretaan, ja varsinkin, kun suunnitelmissa lienee lisäksi myös Laajavuorentie 8:n liiketalon (nyk. K-Supermarket Martinlaakso) mahdollinen purkaminen (Vantaan Sanomat 18.-19.4.2015)? Radan länsipuolella asuu kuitenkin valtaosa Martinlaakson kerrostaloasukkaista. Vain yksi pieni Alepa (HOK-Elannon hallinnoima) ei kata riittävää palvelun tasoa ja valikoimaa näin suurelle asukasmäärälle varsinkaan, kun hyvin suuri osa näistä asukkaista on vanhuksia ja eri tavoin liikuntaesteisiä ja Martinlaakson uusi ostari on heille nykyiselläänkin tavoittamattomissa.



Tämä on jo hyvin yleinen näky radan länsipuoleisen taloyhtiön piha-alueella.

Aulis Nylund

Martinkeskus tulisi mahdollisuuksien mukaan säilyttää ja kehittää sitä edellä mainittujen Kaupunginmuseon rakennusperintöesitysten mukaan sekä Vantaan Sanomissa juuri esitetyn selvityksen mukaan ja saattaa se asianmukaiseen kuntoon. HOK-Elannon määräysvaltaa ei pitäisi liikaa (mieluummin ei lainkaan) huomioida asukkaiden näkökulmasta katsoen.